

Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar konstitutionsutskottet regeringens proposition 2013/14:51 Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet. I propositionen föreslås ändringar i tryckfrihetsförordningen, brottsbalken, rättegångsbalken, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Regeringen föreslår att ett nytt brott, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, införs i brottsbalken. Brottet tar sikte på otillåten underrättelseverksamhet vars syfte är att komma över uppgifter om förhållanden som det kan skada Sveriges säkerhet att en främmande makt känner till. För straffansvar ska krävas att verksamheten bedrivs hemligen eller med användande av svikliga medel och att gärningsmannens syfte är att gå en främmande makt till handa. Straffet föreslås vara fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Det ska finnas samma möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att förebygga, förhindra och utreda det nya brottet som gäller för andra former av olovlig underrättelseverksamhet.

Dessutom föreslås att straffbestämmelsen om s.k. flyktingspionage utvidgas så att den omfattar verksamhet som bedrivs med användande av otillbörliga medel samt att straffskalan skärps genom att straffminimum höjs från böter till fängelse. Regeringen föreslår också att straffskalan för brottet vårdslöshet med hemlig uppgift ändras genom att straffmaximum höjs från fängelse i högst sex månader till fängelse i högst ett år.

Regeringens proposition innehåller också förslag om vissa språkliga och lagtekniska ändringar bl.a. i brottsbalkens bestämmelser om spioneri och obehörig befattningsmed hemlig uppgift. I dessa delar föreslås ändringar även i tryckfrihetsförordningens brottskatalog.

Ändringarna i brottsbalken och de lagar som reglerar hemliga tvångsmedel föreslås träda i kraft den 1 juli 2014 och ändringarna i tryckfrihetsförordningen den 1 januari 2015.

I betänkandet behandlas även en följdmotion som har väckts med anledning av propositionen.

Justitieutskottet har yttrat sig över propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen och föreslår att ändringarna antas som vilande.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändringar i brottsbalken, rättegångsbalken, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. Utskottet avstyrker därmed motionen (V).

I betänkandet finns två reservationer (V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	8
Olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige.....	8
Motionen.....	11
Justitieutskottets yttrande.....	11
Konstitutionsutskottets ställningstagande	13
Övriga förslag till ändringar i brottsbalken m.m.	13
Gällande ordning.....	13
Propositionen	14
Justitieutskottets yttrande.....	15
Konstitutionsutskottets ställningstagande	15
Ändringar i tryckfrihetsförordningen	15
Gällande ordning.....	15
Propositionen	17
Utskottets ställningstagande.....	17
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	18
Reservationer	19
Lagförslagen i övrigt, punkt 2 (V)	19
Hemliga tvångsmedel och underrättelseskyldighet, punkt 3 (V).....	20
 <i>Bilagor</i>	
1 Förteckning över behandlade förslag.....	22
Propositionen.....	22
Följdmotionen	22
2 Regeringens lagförslag	23
3 Justitieutskottets yttrande.....	37

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Grundlagsförslag

Riksdagen antar som vilande regeringens förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen med den ändringen att i 7 kap. 4 § 3 ska ordet "rörande" ersättas av ordet "om". Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2013/14:51 punkt 2.

2. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

a) lag om ändring i brottsbalken med den ändringen att den andra delsatsten i ingressen ska lyda "dels att det i 19 kap. ska införas två nya paragrafer, 10 a och 10 b §§, av följande lydelse",

b) lag om ändring i rättegångsbalken,

c) lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,

d) lag om ändring i lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott, och

e) lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:51 punkterna 1 och 3–6 samt avslår motion

2013/14:K8 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (V)

3. Hemliga tvångsmedel och underrättelseskyldighet

Riksdagen avslår motion

2013/14:K8 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 2 (V) – villkorad

Stockholm den 17 april 2014

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP), Per Bill (M), Björn von Sydow (S), Andreas Norlén (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Billy Gustafsson (S), Karl Sigfrid (M), Phia Andersson (S), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Hans Ekström (S), Jonas

Åkerlund (SD), Mia Sydow Mölleby (V), Cecilia Brinck (M), Sedat Dogru (M) och Lars-Axel Nordell (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar konstitutionsutskottet regeringens proposition 2013/14:51 Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet. I propositionen föreslås ändringar i tryckfrihetsförordningen, brottsbalken och rättegångsbalken. Vidare föreslås vissa ändringar i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. Regeringens förslag finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

Regeringen har i propositionen redogjort för ärendets beredning fram till dess att propositionen beslutades. Regeringen har begärt in Lagrådets yttrande. Lagrådet har haft synpunkter på förslagen, och regeringen har beaktat synpunkterna.

I betänkandet behandlas även en följdmotion som har väckts med anledning av propositionen. Förslaget i motionen återges i bilaga 1.

Konstitutionsutskottet har gett justitieutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition och den följdmotion som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör justitieutskottets beredningsområde. Justitieutskottets yttrande omfattar alla lagförslag i propositionen utom förslaget till ändring i tryckfrihetsförordningen. Justitieutskottets yttrande finns i bilaga 3. I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till skärpningar av den reglering som bl.a. rör skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet.

Regeringen föreslår att ett nytt brott införs i brottsbalken: olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Brottet tar sikte på otillåten underrättelseverksamhet vars syfte är att komma över uppgifter om förhållanden som det kan skada Sveriges säkerhet att en främmande makt känner till. För straffansvar ska krävas att verksamheten bedrivs hemligen eller med användande av svikliga medel och att gärningsmannens syfte är att gå en främmande makt till handa. Straffet föreslås vara fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Det ska finnas samma möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att förebygga, förhindra och utreda det nya brottet som gäller för andra former av olovlig underrättelseverksamhet.

Dessutom föreslås att straffbestämmelsen om s.k. flyktingspionage utvidgas till att omfatta verksamhet som bedrivs med användande av otillbörliga medel samt att straffskalan skärps genom att straffminimum höjs från böter till

fängelse. Regeringen föreslår att straffskalan för brottet vårdslöshet med hemlig uppgift ändras genom att straffmaximum höjs från fängelse i högst sex månader till högst ett år.

Slutligen innefattar propositionen förslag om vissa språkliga och lagtekniska ändringar i brottsbalken. I de aktuella delarna föreslås ändringarna få genomslag även i tryckfrihetsförordningens brottskatalog.

Ändringarna i brottsbalken och de lagar som reglerar hemliga tvångsmedel föreslås träda i kraft den 1 juli 2014 och ändringarna i tryckfrihetsförordningen den 1 januari 2015.

Utskottets överväganden

Olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny straffbestämmelse i brottsbalken om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige och förslag till ändringar i rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel, vilka innebär att myndigheterna får samma möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att förebygga, förhindra och utreda det nya brottet som myndigheterna redan i dag har vid andra former av olovlig underrättelseverksamhet, inklusive undantaget från underrättelseskyldigheten.

Jämför reservation 1 (V) och 2 (V).

Propositionen

En ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige

Regeringen anför (s. 34) att den nuvarande straffrättsliga regleringen i 19 kap. brottsbalken till skydd för rikets säkerhet har utsatts för kritik från olika håll. Säkerhetspolisen har bl.a. påtalat behovet av ett stärkt skydd för staten när främmande makt bedriver olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Enligt Säkerhetspolisen innebär den nuvarande regleringen inte ett tillräckligt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet som sker med hjälp av s.k. konspirativa metoder. Med konspirativa metoder avses åtgärder som vidtas för att hemlighålla och möjliggöra en oönskad underrättelseverksamhet och som innefattar åtgärder som sker under iakttagande av särskilda försiktighetsmått och med användande av svikliga medel.

Enligt Säkerhetspolisen innebär formerna för underrättelseverksamheten att den inte kan beivras med stöd av gällande straffbestämmelser. Regeringen konstaterar (s. 43) att det i dag saknas en straffbestämmelse som tar sikte på verksamhet som syftar till att – för en främmande makts räkning – komma över uppgifter som omfattas av spioneribestämmelsen. I vissa fall kan sådana förfaranden vara straffbara som försök, förberedelse eller stämpling till spioneri. I praktiken har det dock visat sig vara förenat med betydande svårigheter att klarlägga vilka uppgifter som hanteras, vilket är en förutsättning för straffansvar.

I den utredning som ligger till grund för propositionen (SOU 2012:95) slogs det fast att det i betydande omfattning förekommer att främmande makt bedriver oönskad underrättelseverksamhet i Sverige för att komma över uppgifter

som är känsliga med hänsyn till Sveriges säkerhet. Det utmärkande för underrättelseverksamheten är att den sker dolt och med användande av svikliga medel.

Enligt regeringen innebär den nuvarande regleringen att förfaranden som i och för sig är straffvärda och kan leda till skada för Sveriges säkerhet inte är förenade med ett straffhot. Den nuvarande regleringen innebär också att uppgifter som har betydelse för en främmande makts säkerhet har ett mer omfattande straffrättsligt skydd, och att det finns större möjligheter att ingripa mot olovlig underrättelseverksamhet som tar sikte på sådana uppgifter, än när det gäller uppgifter av betydelse för Sveriges säkerhet. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns ett angeläget behov av att utvidga det straffbara området.

Regeringen föreslår därför att det införs en ny straffbestämmelse i 19 kap. brottsbalken. Syftet med den nya kriminaliseringen är att öka möjligheten att ingripa mot oönskad underrättelseverksamhet i Sverige i ett tidigare skede. Den nya bestämmelsen har utformats med de befintliga straffbestämmelserna om olovlig underrättelseverksamhet som förebild, och brottsrubriceringen ska vara ”olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige”.

Det ska vara straffbelagt att, hemligen eller med svikliga medel, bedriva verksamhet vars syfte är att anskaffa uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för främmande makt kan skada Sveriges säkerhet. Straffansvar ska träffa den vars syfte är att gå främmande makt till handa. Även den som medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt ska kunna dömas för brott. Straffet ska vara fängelse i högst två år. Om brottet är grovt ska straffet kunna bestämmas till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Hemliga tvångsmedel

Regeringen anför inledningsvis att användning av hemliga tvångsmedel innebär ett intrång i den grundlagsskyddade personliga integriteten och att dessa bara får användas när det finns stöd för det i lag. När lagstiftning som innebär ökade möjligheter att tillgripa hemliga tvångsmedel övervägs måste bl.a. bestämmelserna i 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen (RF) beaktas. Enligt dessa bestämmelser får skyddet för den personliga integriteten endast begränsas för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle och begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Den får heller aldrig sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Även i Europakonventionen – som utgör svensk lag – finns bestämmelser om rätten till respekt för privatlivet. Det måste alltså göras en avvägning mellan å ena sidan det intresse som motiverar användningen av hemliga tvångsmedel, dvs. behovet och nyttan av åtgärden, och å andra sidan det integritetsintrång som åtgärden innebär.

Förslaget om en ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige syftar till ett förstärkt skydd för Sveriges säkerhet. Regeringen

anför (s. 48 f.) att den aktuella typen av brottslighet till sin natur är svår att upptäcka och utreda, både med hänsyn till dess former och till att aktörerna i regel är säkerhetsmedvetna, professionella och resursstarka.

Vid sådan brottslighet är möjligheten att använda hemliga tvångsmedel av avgörande betydelse för de brottsbekämpande myndigheternas arbete, anför regeringen. Mot den bakgrunden har det bedömts rimligt och lämpligt att bl.a. spioneri och olovlig underrättelseverksamhet omfattas av den särreglering som ger ökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel jämfört med vad som följer av rättegångsbalken.

För den enskilde innebär dock användningen av hemliga tvångsmedel att personlig information kan samlas in genom att t.ex. avlyssna telefonsamtal eller läsa brev. Det är alltså fråga om icke obetydliga integritetsintrång. Det bör också beaktas att olika former av hemliga tvångsmedel kan användas samtidigt mot en och samma person och att den samlade mängden information om de personer som åtgärderna riktas mot kan bli omfattande. Samtidigt har endast ett fåtal tillstånd meddelats enligt de tidsbegränsade lagar som finns för nu aktuell brottslighet.

Den föreslagna straffbestämmelsen syftar till att skydda Sveriges säkerhet. Det är alltså fråga om allvarlig brottslighet som kan hota stora samhällsvärden. Enligt regeringen väger skyddsintresset mycket tungt. Vidare är brottsligheten typiskt sett mycket svårutredd. Enligt regeringen är därför behovet av att de brottsbekämpande myndigheterna ges möjlighet att använda hemliga tvångsmedel för att förebygga, förhindra och utreda brott mot den föreslagna straffbestämmelsen påtagligt.

Regeringen framhåller att det krävs ingående överväganden för att finna en rimlig balans mellan intresset av att effektivt bekämpa brott och integritetsskyddsintresset. En reglering som innebär utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel medför även inte obetydliga integritetsintrång. Vid en avvägning mellan intresset av en effektiv brottsbekämpning och integritetsintresset anser regeringen att de brottsbekämpande myndigheternas behov i detta fall väger tyngre än det intrång i den personliga integriteten som en särreglering innebär.

Regeringen konstaterar att den föreslagna nya straffbestämmelsen på flera sätt är jämförbar med olovlig underrättelseverksamhet enligt den nuvarande bestämmelsen i 19 kap. 10 § brottsbalken, om än mer straffvärd. Sådan brottslighet omfattas av särregleringen för hemliga tvångsmedel. I dessa fall har lagstiftaren alltså bedömt att behovet av att använda hemliga tvångsmedel väger tyngre än integritetsintresset för dem som kan bli föremål för tvångsmedel. Det är därför enligt regeringen även logiskt och konsekvent att samma ordning ska gälla för brott mot den föreslagna straffbestämmelsen.

Det bör i sammanhanget framhållas att den reglering som styr när och under vilka omständigheter de olika tvångsmedlen får användas innefattar rättssäkerhetsgarantier och bestämmelser som innebär att hemliga tvångsmedel ska användas restriktivt och endast efter en proportionalitetsbedömning i varje enskilt fall.

Regeringen föreslår att det nya brottet tillförs lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott. Vidare föreslår regeringen att den grova formen av det nya brottet tillförs lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Regeringen föreslår också att brottet undantas från underrättelseskyldigheten vid användningen av hemliga tvångsmedel. Detta undantag, som enligt förslaget ska framgå av 27 kap. 33 § rättegångsbalken, innebär att en enskild person inte ska underrättas om hemliga tvångsmedel som han eller hon har varit utsatt för i samband med en förundersökning om det nya brottet olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige.

En sådan ordning är enligt regeringen rimlig, logisk och konsekvent med hänsyn till att det redan nu finns ett undantag från underrättelseskyldigheten när förundersökningen gäller olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 10 § brottsbalken i dess nuvarande lydelse.

Motionen

I följdmotion 2013/14:K8 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om en ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Om den nya straffbestämmelsen införs begär motionärerna i yrkande 2 att riksdagen avslår både förslaget att det nya brottet tillförs de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel och förslaget att införa ett undantag från underrättelseskyldigheten när myndigheterna har använt hemliga tvångsmedel för att utreda ett sådant brott.

Motionärerna anför inledningsvis att det när det gäller frågor om utvidgning av det straffbara området uppkommer frågor om behov, effektivitet och proportionalitet. Dessa överväganden gör sig särskilt gällande när det är fråga om centrala skyddsintressen som Sveriges säkerhet och grundlagsskyddade rättigheter. Motionärerna hänvisar till att proportionalitetsprincipen är central vid tillkomsten av rättighetsbegränsande lagstiftning. De invänder framför allt mot förslaget att införa en ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige samt möjligheten att använda hemliga tvångsmedel vid detta brott. Motionärerna anser vidare att regeringens beredningsunderlag för förslaget att utöka möjligheten att använda hemliga tvångsmedel saknar en tydlig redovisning av vilka avvägningar som gjorts vid proportionalitetsbedömningen.

Justitiekottets yttrande

I sitt yttrande anför justitiekottet att det har kommit fram att främmande makt i betydande omfattning bedriver oönskad underrättelseverksamhet med konspirativa metoder här i landet. Sådan underrättelseverksamhet utgör ett hot

mot Sveriges säkerhet. Utskottet delar regeringens uppfattning att den nuvarande straffrättsliga regleringen inte ger ett ändamålsenligt och tillräckligt skydd mot verksamheten. Dessutom innebär den nuvarande regleringen att uppgifter som har betydelse för Sveriges säkerhet har ett sämre straffrättsligt skydd än uppgifter som har betydelse för en främmande makts säkerhet. Detta är inte tillfredsställande. Sammantaget anser utskottet att det är nödvändigt att utvidga det straffbara området för att stärka skyddet mot främmande makts underrättelseverksamhet.

Regeringens förslag till ny straffbestämmelse har enligt utskottet fått en lämplig utformning. Bestämmelsen ger ett effektivt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet samtidigt som den är avgränsad på ett sådant sätt att den endast omfattar verkligt straffvärda förfaranden. Enligt utskottet torde det alltså inte finnas någon risk att kriminaliseringen träffar en legitim underrättelseverksamhet som sker i öppna former.

Den verksamhet som ska omfattas av den nya straffbestämmelsen är på flera sätt jämförbar med olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 10 § brottsbalken i dess nuvarande lydelse. Som framgår av propositionen omfattas sådan olovlig underrättelseverksamhet, liksom spioneri, av den särreglering som ger de brottsbekämpande myndigheterna ökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel i vissa fall. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är rimligt, logiskt och konsekvent att det nya brottet förenas med möjligheter att använda hemliga tvångsmedel i samma utsträckning som nu när det gäller spioneri och olovlig underrättelseverksamhet.

Justitieutskottet delar vidare regeringens bedömning att det är motiverat att införa ett undantag från skyldigheten att underrätta enskilda personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel, när utredningen gäller misstänkt olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Som regeringen har framhållit i propositionen görs det redan enligt de nuvarande reglerna vissa undantag från underrättelseskyldigheten, bl.a. i förundersökningar om brott mot rikets säkerhet. Att göra undantag från underrättelseskyldigheten i dessa fall har ansetts motiverat med hänsyn till att en underrättelse i stort sett alltid skulle behöva skjutas upp på grund av sekretess, för att senare underlåtas. Man har inte heller ansett det förtroendeingivande att låta dessa fall omfattas av underrättelseskyldigheten.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet att konstitutionsutskottet tillstyrker förslaget i propositionen om att införa ett nytt brott, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, i 19 kap. 10 § brottsbalken. Av detta följer att konstitutionsutskottet bör avstyrka motion 2013/14:K8 (V) yrkande 1.

Justitieutskottet föreslår vidare att konstitutionsutskottet tillstyrker de förslag om ändringar i rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel som innebär att myndigheterna får samma möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att förebygga, förhindra och utreda det nya brottet som de nu har vid andra former av olovlig underrättelseverksamhet, inklusive undantaget från underrättelseskyldigheten. Därmed bör konstitutionsutskottet avstyrka motion 2013/14:K8 (V) yrkande 2.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet delar regeringens och justitieutskottets bedömningar att regeringens förslag till ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet bör införas och att det nya brottet bör förenas med möjligheten att använda hemliga tvångsmedel i samma utsträckning som i dag när det gäller andra former av olovlig underrättelseverksamhet. Konstitutionsutskottet anser att förslagen är väl avvägda och tillstyrker därmed regeringens förslag i dessa delar och avstyrker motion 2013/14:K8 (V) yrkande 1 och 2.

Övriga förslag till ändringar i brottsbalken m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens övriga förslag till ändringar i brottsbalken, rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel.

Gällande ordning

I 19 kap. 5 § brottsbalken anges att den som, för att gå främmande makt till handa, obehörigen anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift rörande något förhållande vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för totalförsvaret eller annars för rikets säkerhet ska – vare sig uppgiften är riktig eller inte – dömas för spioneri till fängelse i högst sex år. Vidare anges att det även är straffbart att obehörigen framställa eller ta befattning med föremål som innefattar en sådan uppgift. Om brottet är att anse som grovt ska det enligt 19 kap. 6 § dömas för grovt spioneri till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

Spioneri är straffbelagt på försöks-, förberedelse- och stämplingsstadiet. Det är också straffbart att underlåta att avslöja spioneri liksom att på visst sätt oaktamt medverka till brott (19 kap. 14 och 15 §§ brottsbalken).

I 19 kap. 7 § brottsbalken straffbeläggs obehörig befattning med hemlig uppgift. Brotten spioneri och obehörig befattning med hemlig uppgift skiljer sig åt i subjektivt hänseende och när det gäller uppgifternas art. Straffansvar för obehörig befattning med hemlig uppgift förutsätter inte att gärningsmannens syfte har varit att gå främmande makt till handa. Däremot krävs att uppgiften – utöver att uppfylla det s.k. men-rekvisitet – rör ett förhållande av hemlig natur. Straffskalan för brottet är böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är grovt ska det dömas för grov obehörig befattning med hemlig uppgift, och straffskalan är då fängelse i högst fyra år (19 kap. 8 § brottsbalken).

Propositionen

Spioneri och obehörig befattning med hemlig uppgift

För att modernisera språket föreslår regeringen att uttrycket ”rikets säkerhet” byts ut mot ”Sveriges säkerhet” i rubriken till 19 kap. brottsbalken och i de straffbestämmelser som omfattas av propositionen (s. 36).

I propositionen går regeringen igenom spioneribestämmelsen i 19 kap. 5 § brottsbalken (s. 38 f.). Enligt regeringen är bestämmelsen i huvudsak ändamålsenligt utformad. Regeringen föreslår dock att totalförsvaret inte längre ska anges som ett rekvisit i bestämmelsen. Därigenom blir det tydligare att spioneribestämmelsen är generellt tillämplig på alla uppgifter som kan medföra men för Sveriges säkerhet om de uppenbaras för främmande makt. Ändringarna är enligt regeringen endast av redaktionell karaktär och syftar till en tydligare och mer modern lagstiftning.

Regeringen föreslår vidare att straffbestämmelsen för obehörig befattning med hemlig uppgift i 19 kap. 7 § brottsbalken förtydligas (s. 57 f.). De föreslagna ändringarna är enligt regeringen endast av språkligt slag och syftar till att tydliggöra straffbestämmelsens tillämpningsområde. Den föreslagna ändringen innebär att det framgår att det känsliga kunskapsområdet för obehörig befattning med hemlig uppgift överensstämmer med vad som gäller enligt spioneribestämmelsen. I detta syfte görs en hänvisning till 5 §.

Vårdslöshet med hemlig uppgift och olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt

Dessutom föreslår regeringen (s. 51 f.) att straffmaximum i frestid för brottet vårdslöshet med hemlig uppgift höjs från fängelse i högst sex månader till fängelse i högst ett år (19 kap. 9 § brottsbalken). Ändringen är inte avsedd att innebära en generell straffskärpning utan syftar till att göra det möjligt att döma ut ett straff som motsvarar brottets svårhet även i de allvarligaste fallen.

Regeringen föreslår också (s. 58 f.) att sådan olovlig underrättelseverksamhet som avses i 19 kap. 10 § första stycket brottsbalken ska regleras i en ny egen paragraf (10 a §) och rubriceras ”olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt”. Regeringen föreslår också att den bestämmelsen förtydligas på visst sätt.

Flyktingspionage

Regeringen ser behov av ett förstärkt skydd mot s.k. flyktingspionage (s. 55 f.), dvs. underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 10 § andra stycket brottsbalken. Regeringen föreslår att även den straffbestämmelsen flyttas till en egen paragraf (10 b §) med brottsrubriceringen ”olovlig underrättelseverksamhet mot person” och att straffskalan skärps på så sätt att straffminimum höjs från böter till fängelse. Vidare föreslår regeringen bl.a. att tillämpningsområdet för bestämmelsen utvidgas så att den även omfattar verksamhet som sker med otillbörliga medel och att det nuvarande kravet på åtalsförordnande slopas.

Vissa följdändringar

Att straffbestämmelserna i nuvarande 19 kap. 10 § brottsbalken bryts ut och flyttas till två nya paragrafer leder till följdändringar dels i den ovannämnda bestämmelsen i 27 kap. 33 § rättegångsbalken om undantag från underrättelseskyldigheten vid användning av hemliga tvångsmedel, dels i de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel, dvs. lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Justitieutskottets yttrande

I sitt yttrande hänvisar justitieutskottet i dessa delar till att regeringens förslag till ändringar i brottsbalken, rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel inte har lett till några invändningar i följdmotioner. Utskottet anser att regeringens förslag i dessa delar är väl avvägda, och konstitutionsutskottet bör alltså tillstyrka förslagen.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Justitieutskottet anser att regeringens övriga förslag till ändringar i brottsbalken, rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel är väl avvägda. Konstitutionsutskottet delar justitieutskottets uppfattning och tillstyrker därmed regeringens övriga förslag till ändringar i nämnda lagar.

Ändringar i tryckfrihetsförordningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar som vilande regeringens förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen.

Gällande ordning

I tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) ges tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i vissa medier, bl.a. radio och tv, ett särskilt starkt skydd. Dessa grundlagar bygger på principen om ensamansvar och meddelarskydd och innefattar en särskild brottskatalog. Ensamansvaret innebär att bara en person kan hållas straffrättsligt ansvarig för innehåll i en skrift eller ett annat medium som omfattas av grundlagarna. Ansvaret bärs i första hand av utgivaren.

Meddelarskyddet

Det s.k. meddelarskyddet består av följande delar: meddelar- och anskaffarfrihet, rätt till anonymitet samt efterforsknings- och repressalieförbud. Skyddet för meddelaren gäller i förhållande till myndigheter och andra allmänna organ.

Anonymitetsskyddet innebär att författaren till en skrift eller upphovsmanen till en framställning inte är skyldig att röja sin identitet. Detsamma gäller den som har framträtt i en sändning eller den som har lämnat en uppgift eller en bild för offentliggörande (3 kap. 1 § TF och 2 kap. 1 § YGL). De som tar del i tillkomsten eller spridningen av något som är avsett att ingå i ett grundlagsskyddat medium har tystnadsplikt och får inte röja sina källor (3 kap. 3 § TF och 2 kap. 3 § YGL). Efterforskningsförbudet innebär att det allmänna inte får efterforska anonyma upphovsmän eller meddelare såvida detta inte är möjligt med stöd av TF och YGL (3 kap. 4 § TF och 2 kap. 4 § YGL). Innebörden av repressalieförbudet är att ett uppgiftslämnande inte får leda till negativa konsekvenser för meddelaren om det inte har stöd i grundlagarna (3 kap. 4 § TF och 2 kap. 4 § YGL).

Meddelar- och anskaffarfriheten innebär en rätt för var och en, med de begränsningar som följer av grundlagarna, att meddela respektive anskaffa uppgifter i vilket ämne som helst för att offentliggöra dem i ett grundlagsskyddat medium eller för att lämna dem till någon av de särskilda mottagare som anges – dvs. till en författare eller någon annan upphovsman, till skriftens utgivare eller redaktion, till ett företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller, när det gäller YGL, till företag för framställning av tekniska upptagningar – för offentliggörande (1 kap. 1 § tredje och fjärde styckena TF och 1 kap. 2 § YGL). En meddelare eller anskaffare har under dessa omständigheter ansvarsfrihet.

Från meddelar- och anskaffarfriheterna görs dock vissa undantag. I 7 kap. 3 § TF respektive 5 kap. 3 § YGL anges tre undantagsfall då en meddelare eller annan medverkande till en grundlagsskyddad framställning kan hållas straffrättsligt ansvarig för sin medverkan. I stället för TF och YGL ska alltså vanlig lag tillämpas i sådana fall.

Det första undantaget är när den aktuella gärningen utgör t.ex. spioneri, grovt spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott. Det andra undantaget omfattar uppsåtligt oriktigt utlämnande av allmän handling som inte är tillgänglig för var och en eller tillhandahållande av sådan handling i strid med myndighets förbehåll vid utlämnandet av den. Det tredje undantaget avser uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt i de fall som anges i särskild lag.

När det gäller ansvar för anskaffare sägs i 7 kap. 3 § andra stycket TF respektive 5 kap. 3 § andra stycket YGL att om den som anskaffar uppgift eller underrättelse i syfte att offentliggöra dem i grundlagsskyddat medium därigenom gör sig skyldig till brott som omfattas av det första undantaget ska ansvarsregler i vanlig lag, dvs. brottsbalken, tillämpas.

Tryck- och yttrandefrihetsbrott

Tryck- och yttrandefriheten är inte total. Missbruk av friheterna kan bestraffas enligt särskilda bestämmelser i TF och YGL. Den s.k. exklusivitetsprincipen innebär att straff och andra sanktioner med anledning av innehållet i medier som omfattas av grundlagarna inte får utmätas annat än enligt grundlagarna och enligt den processuella ordning som föreskrivs där (1 kap. 3 § TF och 1 kap. 4 § YGL).

I 7 kap. 4 § TF anges vilka gärningar som utgör tryckfrihetsbrott om de begås i en tryckt skrift och är straffbara enligt lag. Det föreligger med andra ord ett krav på dubbel kriminalisering. Genom en hänvisning i 5 kap. 1 § YGL ska de gärningar som anses som tryckfrihetsbrott i TF anses som yttrandefrihetsbrott om de begås i en framställning som omfattas av YGL och är straffbara enligt lag.

Enligt de nämnda bestämmelserna utgör spioneri tryckfrihets- och yttrandefrihetsbrott. Spioneri upptas även i 7 kap. 3 § första stycket 1 TF och 5 kap. 3 § första stycket 1 YGL, vilket innebär att det s.k. meddelarskyddet inte gäller. Enligt 7 kap. 3 § andra stycket TF och 5 kap. 3 § andra stycket YGL skyddas inte heller en anskaffare från straffansvar. Samma reglering gäller vid försök, förberedelse och stämpling till spioneri.

Obehörig befattning med hemlig uppgift utgör också tryckfrihets- och yttrandefrihetsbrott. Detsamma gäller försök och förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift samt stämpling till brottet, om det är att anse som grovt. Enligt 7 kap. 3 § första stycket 1 och andra stycket TF respektive 5 kap. 3 § första stycket 1 och andra stycket YGL gäller inte den s.k. meddelar- och anskaffarfriheten vid grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller vid försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott.

Propositionen

Regeringen föreslår ändringar i 7 kap. 4 § TF som därmed enligt regeringen innebär att brotten spioneri och obehörig befattning med hemlig uppgift beskrivs på likalydande sätt i brottsbalken (19 kap. 5 och 7 §§) och TF. Även vissa andra språkliga ändringar föreslås i bestämmelsen.

Som skäl för sitt förslag anför regeringen att det uppstår en språklig skillnad mellan beskrivningen av de aktuella brotten i de olika regelverken om inte de ändringar som regeringen föreslår i brottsbalken även får genomslag i TF. Det finns enligt regeringen anledning att undvika en sådan skevhet i lagstiftningen. De språkliga ändringar som föreslås i spioneribestämmelsen och i straffbestämmelsen för obehörig befattning med hemlig uppgift ska därför leda till ändringar även i 7 kap. 4 § TF.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen.

Ett beslut att ändra en grundlag fattas genom två likalydande beslut. Genom det första beslutet antas grundlagsförslaget som vilande. Det andra beslutet får inte fattas tidigare än att det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats.

Utskottet föreslår därför att riksdagen som vilande antar regeringens förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utskottets bedömning

Utskottet instämmer i regeringens bedömningar när det gäller vid vilken tidpunkt lagändringarna ska träda ikraft. Ändringarna i tryckfrihetsförordningen bör därför träda i kraft den 1 januari 2015 och övriga lagändringar den 1 juli 2014.

Propositionen

Lagändringarna bör enligt regeringen träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till att det för grundlagsändringar krävs ett mellanliggande riksdagsval kan de föreslagna ändringarna i tryckfrihetsförordningen tidigast träda i kraft den 1 januari 2015. Enligt regeringen saknas det dock skäl att vänta så länge med övriga lagändringar. Dessa bör således träda i kraft den 1 juli 2014. Det innebär som Svea hovrätt och Justitiekanslern har påpekat att det under en period kommer att föreligga vissa skillnader mellan de olika regelverken. Eftersom propositionen inte omfattar förslag om nya straffbestämmelser för utlandsspioneri eller om en ändring av tillämpningsområdet av straffbestämmelsen för vårdslöshet med hemlig uppgift är dessa skillnader endast av språkligt slag och utan materiell betydelse.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs enligt regeringens bedömning inte.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömningar när det gäller vid vilken tidpunkt lagändringarna ska träda i kraft. Ändringarna i tryckfrihetsförordningen bör därför träda i kraft den 1 januari 2015 och övriga lagändringar den 1 juli 2014.

Reservationer

1. Lagförslagen i övrigt, punkt 2 (V)

av Mia Sydow Mölleby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i brottsbalken med de ändringarna att
 - 19 kap. 10 § utgår,
 - 19 kap. 10 a § betecknas 19 kap. 10 §,
 - 19 kap. 10 b § betecknas 19 kap. 10 a §,
- b) lag om ändring i rättegångsbalken med den ändringen att i 27 kap. 33 § tredje stycket 3 utgår hänvisningen till 19 kap. 10 b § brottsbalken,
- c) lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott med de ändringarna att i 1 § 4 utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 b § andra stycket brottsbalken,
- d) lag om ändring i lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott med de ändringarna att i 1 § 4 utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 b § brottsbalken, och
- e) lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet med de ändringarna att i 3 § 4 utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 b § andra stycket brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:K8 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 1 och
bifaller delvis proposition 2013/14:51 punkterna 1 och 3–6.

Ställningstagande

Enligt min mening innehåller inte propositionen en tillräcklig proportionalitetsbedömning när det gäller förslaget att införa en ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Proportionalitetsprincipen innebär att det allmänna inte får vidta mer långtgående åtgärder än vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträlvade syftet. All lagstiftning, och i synnerhet rättighetsbegränsande lagstiftning, måste föregås av en grundlig och väl redovisad proportionalitetsbedömning. En sådan grundlig redovisning saknas dock i propositionen.

Sveriges säkerhet är ett skyddsintresse av stor betydelse. Den straffrättsliga regleringen på detta område måste motsvara högt ställda krav på effektivitet och ändamålsenlighet. För att tillgodose rättssäkerheten måste straffbestäm-

melserna samtidigt vara utformade så att det straffbara området är tydligt avgränsat. Jag anser inte att den föreslagna nya straffbestämmelsen når upp till de krav på tydlighet och förutsebarhet som gäller för strafflagstiftningen. Förslaget innebär att beteenden och inte gärningar straffbeläggs. Eftersom det är otydligt var gränserna för det straffbara området går finns det en risk att den nya bestämmelsen får ett alltför brett tillämpningsområde. Därmed kan även mindre straffvärda beteenden och legitim underrättelseverksamhet komma att träffas av straffansvaret. Mot denna bakgrund anser jag att det föreslagna nya brottet, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, inte bör införas i brottsbalken.

2. Hemliga tvångsmedel och underrättelseskyldighet, punkt 3 (V)

av Mia Sydow Mölleby (V).

– *Vid avslag på reservation 1* –

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2013/14:K8 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringens förslag innebär att de brottsbekämpande myndigheterna får utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel, inte bara i förundersökningar utan också i preventivt syfte och i underrättelseverksamheten. Myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel innebär alltid ett intrång i den grundlagsskyddade personliga integriteten. Vid bedömningen av om myndigheternas tillgång till hemliga tvångsmedel ska utökas måste man noga väga intresset av en effektiv brottsbekämpning mot integritetsintresset. Behovet av en noggrann integritetsanalys blir inte mindre för att den integritetsinskränkande lagstiftningen införs gradvis, vilket är fallet på det brottsbekämpande området.

Enligt min mening innehåller inte regeringens förslag en tillräckligt tydlig integritetsanalys och proportionalitetsbedömning när det gäller regleringen kring användningen av hemliga tvångsmedel vid det nya brottet olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Regeringen medger visserligen att den föreslagna regleringen innebär "icke obetydliga integritetsintrång" men konstaterar sedan att vid en avvägning mellan intresset av en effektiv brottsbekämpning och integritetsintresset, väger det brottsbekämpande intresset tyngst. Det

framgår dock inte av propositionen hur avvägningen har gått till och vad regeringen har beaktat. På grund av det bristfälliga beredningsunderlaget är det svårt att bedöma om den föreslagna regleringen är rimlig eller inte.

Mot denna bakgrund anser jag att om det föreslagna nya brottet införs i brottsbalken bör brottet inte omfattas av regleringen i de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel.

I propositionen föreslår regeringen även att en enskild person som har blivit utsatt för hemliga tvångsmedel i samband med en förundersökning om den nya formen av olovlig underrättelseverksamhet inte ska underrättas om detta. Till skillnad från regeringen menar jag att skyddsintresset vid denna typ av brottslighet inte är så starkt att den som har utsatts för övervakning ska gå miste om sin rätt till underrättelse. Enligt min mening bör det nya brottet inte omfattas av rättegångsbalkens undantag från underrättelseskyldigheten vid användning av hemliga tvångsmedel.

Om riksdagen inte bifaller yrkande 1, bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna som innebär att det nya brottet inte omfattas av dessa regleringar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

BILAGA

1 Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:51 Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet.

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Följdmotionen

2013/14:K8 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om att införa en ny straffbestämelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om att använda hemliga tvångsmedel vid olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige och om att brottet ska undantas från underrättelseskyldigheten vid användande av hemliga tvångsmedel.

BILAGA

2 Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken

dels att 19 kap. 5, 7, 9, 10, 14 och 16 §§ samt rubriken till 19 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det i 19 kap. ska införas två nya paragrafer, 10 a § och 10 b §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***19 kap. Om brott mot rikets säkerhet****19 kap. Om brott mot Sveriges säkerhet**5 §¹

Den som, för att gå främmande makt tillhanda, obehörigen anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift *rörande* försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningssätt, underhandlingar, beslut eller något förhållande i övrigt vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för *totalförsvaret eller eljest för rikets* säkerhet döms, vare sig uppgiften är riktig eller *ej*, för *spioneri* till fängelse i högst sex år. Detsamma *skall* gälla, om någon i syfte *som nu sagts* obehörigen framställer eller tar befattning med skrift, teckning eller annat föremål som innefattar sådan uppgift.

Den som, för att gå främmande makt tillhanda, obehörigen anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift *om* försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningssätt, underhandlingar, beslut eller något förhållande i övrigt vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för *Sveriges* säkerhet döms, vare sig uppgiften är riktig eller *inte*, för *spioneri* till fängelse i högst sex år.

Detsamma *ska* gälla, om någon i *samma* syfte obehörigen framställer eller tar befattning med skrift, teckning eller annat föremål som innefattar sådan uppgift.

7 §²

Den som, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, *obehörigen* anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift *rörande* något förhållande av hemlig natur vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets

Den som, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, *begår gärning som avses i 5 §* döms, om uppgiften rör något förhållande av hemlig natur, för *obehörig befattning med hemlig uppgift* till böter eller fängelse i högst två år.

¹ Senaste lydelse 1981:1165.

² Senaste lydelse 1981:1165.

försvar eller för folkförsörjningen vid krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden eller eljest för rikets säkerhet, döms, vare sig uppgiften är riktig eller ej, för obehörig befattning med hemlig uppgift till böter eller fängelse i högst två år.

9 §³

Den som av grov oaksamhet befordrar, lämnar eller röjer sådan uppgift som avses i 7 § döms för vårdslöshet med hemlig uppgift till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

Den som av grov oaksamhet befordrar, lämnar eller röjer sådan uppgift som avses i 7 § döms för vårdslöshet med hemlig uppgift till böter eller fängelse i högst ett år eller, om Sverige var i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

10 §⁴

Den som, för att gå främmande makt tillhanda, här i riket bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter rörande militära eller andra förhållanden, vilkas uppenbarande för den främmande makten kan medföra men för annan främmande makts säkerhet, eller här i riket till dylik verksamhet lämnar medverkan som ej är allenast tillfällig, döms för olovlig underrättelseverksamhet till böter eller fängelse i högst ett år.

För olovlig underrättelseverksamhet skall ock dömas, om någon, med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i riket hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter om annans personliga förhållande eller till dylik verksamhet lämnar medverkan som ej är allenast tillfällig.

Är brott som i denna paragraf sägs grovt, döms till fängelse,

Den som, för att gå främmande makt tillhanda, hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för Sveriges säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och

³ Senaste lydelse 1981:1165.

⁴ Senaste lydelse 1993:207.

*lägst sex månader och högst högst fyra år.
fyra år.*

10 a §

Den som, för att gå främmande makt tillhanda, här i landet antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för den främmande makten kan medföra men för annan främmande makts säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

10 b §

Den som, med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i landet hemligen eller med användande av svikliga eller otillbörliga medel antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om någon annans personliga förhållanden eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för olovlig underrättelseverksamhet mot person till fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

14 §⁵

För försök, förberedelse eller stämpling till högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift *eller* olovlig underrättelseverksamhet, *så ock*

För försök, förberedelse eller stämpling till högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift, olovlig underrättelseverksamhet *mot*

⁵ Senaste lydelse 1976:509.

för försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Såsom stämpling till högförräderi skall även anses att träda i förbindelse med främmande makt för att förbereda, möjliggöra eller underlätta att sådant brott må förövas.

Den som underlåter att avslöja högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift, dömes ock till ansvar enligt vad i 23 kap. sägs; och skall till sådant ansvar dömas jämväl om han icke insett men bort inse att brottet var å färde.

Olovlig underrättelseverksamhet, tagande av utländskt understöd eller olovlig värvning eller försök, förberedelse eller stämpling till olovlig underrättelseverksamhet får inte utan regeringens förordnande åtalas av åklagare.

Gärning som avses i 3 eller 4 kap. och innebär sådan kränkning av främmande makt som i 11 § sägs, så ock försök, förberedelse eller stämpling till gärning som nu sagts eller underlåtenhet att avslöja sådan gärning må ej heller åtalas av åklagare utan förordnande av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill.

främmande makt eller olovlig underrättelseverksamhet mot person döms det till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap. Detsamma gäller för försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift. Såsom stämpling till högförräderi ska även anses att träda i förbindelse med främmande makt för att förbereda, möjliggöra eller underlätta att sådant brott kan begås.

Den som underlåter att avslöja högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift, döms till ansvar enligt vad som anges i 23 kap. Detsamma gäller även om han eller hon inte insett men borde ha insett att brottet höll på att ske.

16 §⁶

Olovlig underrättelseverksamhet *mot främmande makt*, tagande av utländskt understöd eller olovlig värvning eller försök, förberedelse eller stämpling till olovlig underrättelseverksamhet *mot främmande makt* får inte utan regeringens förordnande åtalas av åklagare.

Gärning som avses i 3 eller 4 kap. och innebär sådan kränkning av främmande makt som anges i 11 § får inte heller åtalas av åklagare utan förordnande av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill. Detsamma gäller försök, förberedelse, stämpling eller underlåtenhet att avslöja sådan gärning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

⁶ Senaste lydelse 1981:1165.

2 Förslag till lag om ändring i tryckfrihetsförordningen

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

4 §

Med beaktande av det i 1 kap. angivna syftet med en allmän tryckfrihet *skall* såsom tryckfrihetsbrott anses följande gärningar, om de begås genom tryckt skrift och är straffbara enligt lag:

1. högförräderi, förövat med uppsåt att riket eller del därav *skall* med våldsamma eller *eljest* lagstridiga medel eller med utländskt bistånd läggas under främmande makt eller bringas i beroende av sådan makt eller att del av riket *skall sålunda* lösryckas eller att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten *skall* med utländskt bistånd framtvingas eller hindras, *såframt* gärningen innebär fara för uppsåtets förverkligande;

försök, förberedelse eller stämpling till sådant högförräderi;

2. krigsanstiftan, *såframt* fara för att riket *skall* invecklas i krig eller andra fientligheter framkallas med utländskt bistånd;

3. spioneri, varigenom någon för att gå främmande makt till handa obehörigen befordrar, lämnar eller röjer uppgift rörande försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningssätt, underhandlingar, beslut, eller något förhållande i övrigt, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för *totalförsvaret eller eljest för*

Med beaktande av det i 1 kap. angivna syftet med en allmän tryckfrihet *ska* såsom tryckfrihetsbrott anses följande gärningar, om de begås genom tryckt skrift och är straffbara enligt lag:

1. högförräderi, förövat med uppsåt att riket eller del därav *ska* med våldsamma eller *annars* lagstridiga medel eller med utländskt bistånd läggas under främmande makt eller bringas i beroende av sådan makt eller att del av riket *ska på så sätt* lösryckas eller att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten *ska* med utländskt bistånd framtvingas eller hindras, *om* gärningen innebär fara för uppsåtets förverkligande;

till sådant högförräderi;

2. krigsanstiftan, *om* fara för att riket *ska* invecklas i krig eller andra fientligheter framkallas med utländskt bistånd;

3. spioneri, varigenom någon för att gå främmande makt till handa obehörigen befordrar, lämnar eller röjer uppgift rörande försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningssätt, underhandlingar, beslut, eller något förhållande i övrigt, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för *Sveriges säkerhet, vare sig*

¹ Tryckfrihetsförordningen omtryckt 2011:509.

rikets säkerhet, vare sig uppgiften är riktig eller *ej*;

försök, förberedelse eller stämpling till sådant spioneri;

4. obehörig befattning med hemlig uppgift, varigenom någon utan syfte att gå främmande makt till handa *obehörigen befordrar, lämnar eller röjer uppgift rörande något förhållande av hemlig natur, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets försvar eller för folkförsörjningen vid krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden eller eljest för rikets säkerhet, vare sig uppgiften är riktig eller ej*;

försök eller förberedelse till sådan obehörig befattning med hemlig uppgift;

stämpling till sådant brott, om detta är att anse som grovt, vid vilken bedömning särskilt *skall* beaktas om gärningen innefattade tillhandagående av främmande makt eller var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst betrots honom;

5. vårdslöshet med hemlig uppgift, varigenom någon av grov oaktsamhet begår gärning som avses under 4;

6. uppror, förövat med uppsåt att statsskicket *skall* med vapenmakt eller *eljest* med våldsamma medel omstörtas eller att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten *skall sålunda* framtvingas eller hindras, *såframt* gärningen innebär fara för uppsåtets förverkligande;

försök, förberedelse eller stämpling till sådant uppror;

7. landsförräderi eller landssvek, i vad därigenom, då riket är i krig eller *eljest* i lag meddelade bestämmelser om sådant brott äger tillämpning, någon missleder eller förräder dem som är verksamma för rikets försvar eller förleder dem till myteri, trolöshet eller

uppgiften är riktig eller *inte*;

4. obehörig befattning med hemlig uppgift, varigenom någon utan syfte att gå främmande makt till handa *begår gärning som avses under 3 och uppgiften rör något förhållande av hemlig natur*;

stämpling till sådant brott, om detta är att anse som grovt, vid vilken bedömning *det* särskilt *ska* beaktas om gärningen innefattade tillhandagående av främmande makt eller var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst betrots honom *eller henne*;

6. uppror, förövat med uppsåt att statsskicket *ska* med vapenmakt eller *annars* med våldsamma medel omstörtas eller att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten *ska på så sätt* framtvingas eller hindras, *om* gärningen innebär fara för uppsåtets förverkligande;

7. landsförräderi eller landssvek, i vad därigenom, då riket är i krig eller *annars* i lag meddelade bestämmelser om sådant brott äger tillämpning, någon missleder eller förräder dem som är verksamma för rikets försvar eller förleder dem till myteri, trolöshet eller

modlöshet, förråder egendom som är av betydelse för totalförsvaret eller begår annan liknande förrådsk gärning som är ägnad att medföra men för totalförsvaret eller innefattar bistånd åt fienden; försök, förberedelse eller stämpling till sådant landsförräderi eller landssvek;

8. landsskadlig vårdslöshet, i vad därigenom någon av oaktsamhet begår gärning som avses under 7;

9. ryktesspridning till fara för rikets säkerhet, varigenom, då riket är i krig eller *eljest* i lag meddelade bestämmelser om sådant brott *äger* tillämpning, någon sprider falska rykten eller andra osanna påståenden, som är ägnade att framkalla fara för rikets säkerhet, eller till främmande makt framför eller låter framkomma sådana rykten eller påståenden eller bland krigsmän sprider falska rykten eller andra osanna påståenden som är ägnade att framkalla trolöshet eller modlöshet;

10. uppvigling, varigenom någon uppmanar eller *eljest* söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet eller åsidosättande av vad som åligger krigsman i tjänsten;

11. hets mot folkgrupp, varigenom någon hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning;

12. brott mot medborgerlig frihet, varigenom någon utövar olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom politisk organisation eller yrkes- eller näringssammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara;

försök till sådant brott mot medborgerlig frihet;

13. olaga våldsskildring, varigenom någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden sprids, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig;

14. förtal, varigenom någon utpekar annan såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller *eljest* lämnar uppgift som är ägnad

modlöshet, förråder egendom som är av betydelse för totalförsvaret eller begår annan liknande förrådsk gärning som är ägnad att medföra men för totalförsvaret eller innefattar bistånd åt fienden;

9. ryktesspridning till fara för rikets säkerhet, varigenom, då riket är i krig eller *annars* i lag meddelade bestämmelser om sådant brott *har* tillämpning, någon sprider falska rykten eller andra osanna påståenden, som är ägnade att framkalla fara för rikets säkerhet, eller till främmande makt framför eller låter framkomma sådana rykten eller påståenden eller bland krigsmän sprider falska rykten eller andra osanna påståenden som är ägnade att framkalla trolöshet eller modlöshet;

10. uppvigling, varigenom någon uppmanar eller *annars* söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet eller åsidosättande av vad som åligger krigsman i tjänsten;

11. hets mot folkgrupp, varigenom någon hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning;

12. brott mot medborgerlig frihet, varigenom någon utövar olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom politisk organisation eller yrkes- eller näringssammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara;

försök till sådant brott mot medborgerlig frihet;

13. olaga våldsskildring, varigenom någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden sprids, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig;

14. förtal, varigenom någon utpekar annan såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller *annars* lämnar uppgift som är

att utsätta denne för andras missaktning, och, om den förtalade är avliden, gärningen är sårande för de efterlevande eller *eljest* kan anses kränka den frid, som bör tillkomma den avlidne, dock *ej* om det med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken och han visar att uppgiften var sann eller att han hade skälig grund för den;

15. förolämpning, varigenom någon smäddar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom;

16. olaga hot, varigenom någon hotar annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom;

17. hot mot tjänsteman, varigenom någon med hot om våld förgriper sig på annan i hans myndighetsutövning, i annan verksamhet där samma skydd *åtnjuts* som är förenat med myndighetsutövning eller vid biträde till åtgärd som omfattas av sådant skydd, för att tvinga honom till eller hindra honom från åtgärd däri eller hämnas för sådan åtgärd eller varigenom någon *sålunda* förgriper sig mot den som tidigare utövat sådan verksamhet eller biträtt därvid för vad denne däri gjort eller underlåtit;

försök eller förberedelse till sådant hot mot tjänsteman, såvida *ej* brottet, om det fullbordats, skulle ha varit att anse som ringa;

18. övergrepp i rättssak, varigenom någon med hot om våld angriper annan för att denne gjort anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett utsaga hos en domstol eller annan myndighet eller för att hindra annan från en sådan åtgärd eller varigenom någon med hot om

ägnad att utsätta denne för andras missaktning, och, om den förtalade är avliden, gärningen är sårande för de efterlevande eller *annars* kan anses kränka den frid som bör tillkomma den avlidne, dock *inte* om det med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken och han *eller hon* visar att uppgiften var sann eller att han *eller hon* hade skälig grund för den;

15. förolämpning, varigenom någon smäddar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom *eller henne*;

17. hot mot tjänsteman, varigenom någon med hot om våld förgriper sig på annan i hans *eller hennes* myndighetsutövning, i annan verksamhet där *det finns* samma skydd som är förenat med myndighetsutövning eller vid biträde till åtgärd som omfattas av sådant skydd, för att tvinga honom *eller henne* till eller hindra honom *eller henne* från åtgärd däri eller hämnas för sådan åtgärd eller varigenom någon *på så sätt* förgriper sig mot den som tidigare utövat sådan verksamhet eller biträtt därvid för vad denne däri gjort eller underlåtit;

försök eller förberedelse till sådant hot mot tjänsteman, såvida *inte* brottet, om det fullbordats, skulle ha varit att anse som ringa;

18. övergrepp i rättssak, varigenom någon med hot om våld angriper annan för att denne gjort anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett utsaga hos en domstol eller annan myndighet eller för att hindra annan från en sådan åtgärd eller varigenom någon med hot om

gärning som medför lidande, skada eller olägenhet angriper annan för att denne avlagt vittnesmål eller annars avgett utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom från att avge en sådan utsaga.

gärning som medför lidande, skada eller olägenhet angriper annan för att denne avlagt vittnesmål eller annars avgett utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom *eller henne* från att avge en sådan utsaga.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

3 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom förskrivs att 27 kap. 33 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.

33 §¹

Om det gäller sekretess enligt 15 kap. 1 eller 2 §, 18 kap. 1, 2 eller 3 § eller 35 kap. 1 eller 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för uppgifter som avses i 32 §, ska en underrättelse enligt 31 § skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller.

Har det på grund av sekretess enligt första stycket inte kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att förundersökningen avslutades, får underrättelsen underlåtas.

En underrättelse enligt 31 § ska inte lämnas, om förundersökningen angår

1. brott som avses i 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

2. brott som avses i 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

3. brott som avses i 18 kap. 1, 3, 4, 5 eller 6 § eller 19 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 eller 13 § brottsbalken, 3. brott som avses i 18 kap. 1, 3, 4, 5 eller 6 § eller 19 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 10 a, 10 b, 12 eller 13 § brottsbalken,

4. brott som avses i 3 eller 4 kap. brottsbalken, om brottet är av det slag som anges i 18 kap. 2 § eller 19 kap. 11 § samma balk,

5. brott som avses i 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

6. försök, förberedelse eller stämpling till brott som anges i 1–5 eller underlåtenhet att avslöja sådant brott, om gärningen är belagd med straff.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2010:300.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse¹

Föreslagen lydelse

1 §²

Tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt 27 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation enligt 27 kap. 19 § första stycket rättegångsbalken eller hemlig kameraövervakning enligt 27 kap. 20 a § första stycket rättegångsbalken får meddelas, om det med hänsyn till omständigheterna finns särskild anledning att anta att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar

1. sabotage eller grovt sabotage enligt 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

2. mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

3. uppror, väpnat hot mot laglig ordning eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 1, 3 eller 5 § brottsbalken,

4. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6 eller 8 § eller 10 § tredje stycket brottsbalken,

4. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov olovlig underrättelseverksamhet *mot Sverige, mot främmande makt eller mot person* enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6 eller 8 § eller 10 § *andra stycket, 10 a § andra stycket eller 10 b § andra stycket* brottsbalken,

5. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, grovt brott enligt 3 § andra stycket lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller grovt brott enligt 6 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

6. mord, dråp, grov misshandel, människorov eller olaga frihetsberövande enligt 3 kap. 1, 2 eller 6 § eller 4 kap. 1 § eller 2 § första stycket brottsbalken i avsikt att påverka offentliga organ eller den som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling eller annan journalistik att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller att hämnas en åtgärd.

¹ Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av år 2013. Enligt förslag i prop. 2012/13:180 ska den fortsatt gälla till och med den 31 december 2014.

² Senaste lydelse 2012:286.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott

Härigenom förskrivs att 1 § lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse¹

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller vid förundersökning angående

1. sabotage eller grovt sabotage enligt 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,
2. mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

3. uppror, väpnat hot mot laglig ordning, olovlig kårverksamhet eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 1, 3, 4 eller 5 § brottsbalken,

4. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6, 7, 8 eller 10 § brottsbalken,

4. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet *mot Sverige, mot främmande makt eller mot person* enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 10 a eller 10 b § brottsbalken,

5. företagsspioneri enligt 3 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning,

6. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, brott enligt 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller brott enligt lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

7. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 1–6, om sådan gärning är belagd med straff.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av år 2013. Enligt förslag i prop. 2012/13:180 ska den fortsatt gälla till och med den 31 december 2014.

² Senaste lydelse 2010:301.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse¹

Föreslagen lydelse

3 §

Uppgifter får också, under de förutsättningar som anges i 2 § 2, hämtas in om omständigheterna är sådana att åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar

1. sabotage enligt 13 kap. 4 § brottsbalken,

2. kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 5 a § första eller andra stycket eller 5 b § första stycket brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

3. brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 5 § brottsbalken,

4. spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet, *grovt brott*, enligt 19 kap. 5 eller 8 § eller 10 § tredje stycket brottsbalken, eller

4. spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov olovlig underrättelseverksamhet *mot Sverige, mot främmande makt eller mot person* enligt 19 kap. 5 eller 8 §, 10 § *andra stycket, 10 a § andra stycket eller 10 b § andra stycket* brottsbalken, eller

5. grovt brott enligt 3 § andra stycket lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller grovt brott enligt 6 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av år 2013. Enligt förslag i prop. 2012/13:180 ska den fortsatt gälla till och med den 31 december 2014.

BILAGA

3 Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottets yttrande 2013/14:JuU4y

Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 5 december 2013 att ge justitieutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2013/14:51 Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet och den följdmotion som väckts med anledning av propositionen, i de delar dessa berör justitieutskottets beredningsområde.

Justitieutskottets yttrande omfattar alla lagförslag i propositionen utom förslaget till ändring i tryckfrihetsförordningen. Utskottet yttrar sig också över följdmotionen. Utskottet anser sammanfattningsvis, utifrån de utgångspunkter som utskottet har att beakta, att konstitutionsutskottet bör tillstyrka regeringens förslag och avstyrka följdmotionen.

I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Justitieutskottets överväganden

Olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att införa ett nytt brott, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, i brottsbalken. Utskottet tillstyrker även förslaget att myndigheterna får samma möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att förebygga, förhindra och utreda olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige som de nu har vid andra former av olovlig underrättelseverksamhet.

Utskottet avstyrker därmed yrkandena i följdmotionen att riksdagen ska avslå dessa delar av propositionen.

Jämför avvikande mening (V).

Propositionen

En ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige

Regeringen anför (s. 34) att den nuvarande straffrättsliga regleringen i 19 kap. brottsbalken till skydd för rikets säkerhet har utsatts för kritik från olika håll. Säkerhetspolisen har bl.a. påtalat behovet av ett stärkt skydd för staten när främmande makt bedriver olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Enligt Säkerhetspolisen innebär den nuvarande regleringen inte ett tillräckligt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet som sker med hjälp av s.k. konspirativa metoder. Med konspirativa metoder avses åtgärder som vidtas för att hemlighålla och möjliggöra en oönskad underrättelseverksamhet och som innefattar åtgärder som sker under iakttagande av särskilda försiktighetsmått och med användande av svikliga medel. Enligt Säkerhetspolisen innebär formerna för underrättelseverksamheten att den inte kan beivras med stöd av gällande straffbestämmelser.

Regeringen konstaterar (s. 43) att det i dag saknas en straffbestämmelse som tar sikte på verksamhet som syftar till att – för en främmande makts räkning – komma över uppgifter som omfattas av spioneribestämmelsen. I vissa fall kan sådana förfaranden vara straffbara som försök, förberedelse eller stämpling till spioneri. I praktiken har det dock visat sig vara förenat med betydande svårigheter att klarlägga vilka uppgifter som hanteras, vilket är en förutsättning för straffansvar.

I den utredning som ligger till grund för propositionen (SOU 2012:95) slogs det fast att det i betydande omfattning förekommer att främmande makt bedriver oönskad underrättelseverksamhet i Sverige för att komma

över uppgifter som är känsliga med hänsyn till Sveriges säkerhet. Det utmärkande för underrättelseverksamheten är att den sker dolt och med användande av svikliga medel.

Enligt regeringen innebär den nuvarande regleringen att förfaranden som i och för sig är straffvärda och som kan leda till skada för Sveriges säkerhet inte är förenade med ett straffhot. Den nuvarande regleringen innebär också att uppgifter som har betydelse för en främmande macts säkerhet har ett mer omfattande straffrättsligt skydd, och att det finns större möjligheter att ingripa mot olovlig underrättelseverksamhet som tar sikte på sådana uppgifter, än vad som gäller när det är fråga om uppgifter av betydelse för Sveriges säkerhet. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns ett angeläget behov av en utvidgning av det straffbara området.

Regeringen föreslår därför att det införs en ny straffbestämmelse i 19 kap. brottsbalken. Syftet med den nya kriminaliseringen är att öka möjligheten att ingripa mot oönskad underrättelseverksamhet i Sverige i ett tidigare skede. Den nya bestämmelsen har utformats med de befintliga straffbestämmelserna om olovlig underrättelseverksamhet som förebild, och brottsrubriceringen ska vara "olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige". Det ska vara straffbelagt att, hemligen eller med svikliga medel, bedriva verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för främmande makt kan skada Sveriges säkerhet. Straffansvar ska träffa den vars syfte är att gå främmande makt till handa. Även den som medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt ska kunna dömas för brott. Straffet ska vara fängelse i högst två år. Om brottet är grovt ska straffet kunna bestämmas till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Hemliga tvångsmedel

Regeringen anför (s. 48 f.) att den aktuella typen av brottslighet till sin natur är svår att upptäcka och utreda, både med hänsyn till dess former och till att aktörerna i regel är säkerhetsmedvetna, professionella och resursstarka. Vid sådan brottslighet är möjligheten att använda hemliga tvångsmedel av avgörande betydelse för de brottsbekämpande myndigheternas arbete. Mot den bakgrunden har det bedömts lämpligt och rimligt att bl.a. spioneri och olovlig underrättelseverksamhet omfattas av den särreglering som ger ökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel jämfört med vad som följer av rättegångsbalken.

Regeringen konstaterar att den föreslagna nya straffbestämmelsen på flera sätt är jämförbar med olovlig underrättelseverksamhet enligt den nuvarande bestämmelsen i 19 kap. 10 § brottsbalken, om än mer straffvärd. Enligt regeringen bör det nya brottet förenas med möjligheter att använda hemliga tvångsmedel i samma utsträckning som nu gäller vid andra former av olovlig underrättelseverksamhet. Detta är enligt regeringen logiskt och konsekvent.

Regeringen föreslår därför att det nya brottet tillförs lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott. Vidare föreslår regeringen att den grova formen av det nya brottet tillförs lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskild allvarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Regeringen föreslår också att brottet undantas från underrättelseskyldigheten om användande av hemliga tvångsmedel. Detta undantag, som enligt förslaget ska framgå av 27 kap. 33 § rättegångsbalken, innebär att en enskild person inte ska underrättas om hemliga tvångsmedel som han eller hon har varit utsatt för i samband med en förundersökning om det nya brottet olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige.

En sådan ordning är enligt regeringen rimlig, logisk och konsekvent med hänsyn till att det redan nu finns ett undantag från underrättelseskyldigheten när förundersökningen angår olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 10 § brottsbalken i dess nuvarande lydelse.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:K8 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om en ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Om den nya straffbestämmelsen införs begär motionärerna i yrkande 2 att riksdagen avslår både förslaget att det nya brottet tillförs de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel och förslaget att införa ett undantag från underrättelseskyldigheten när myndigheterna har använt hemliga tvångsmedel för att utreda ett sådant brott.

Utskottets ställningstagande

Det har framkommit att främmande makt i betydande omfattning bedriver önskad underrättelseverksamhet med konspirativa metoder här i landet. Sådan underrättelseverksamhet utgör ett hot mot Sveriges säkerhet. Utskottet delar regeringens uppfattning att den nuvarande straffrättsliga regleringen inte ger ett ändamålsenligt och tillräckligt skydd mot verksamheten. Dessutom innebär den nuvarande regleringen att uppgifter som har betydelse för Sveriges säkerhet har ett sämre straffrättsligt skydd än uppgifter som har betydelse för en främmande makts säkerhet. Detta är inte tillfredsställande. Sammantaget anser utskottet att det är nödvändigt att utvidga det straffbara området för att stärka skyddet mot främmande makts underrättelseverksamhet.

Regeringens förslag till ny straffbestämmelse har enligt utskottet fått en lämplig utformning. Bestämmelsen ger ett effektivt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet samtidigt som den är avgränsad på ett

sådant sätt att den endast omfattar verkligt straffvärda förfaranden. Enligt utskottet torde det alltså inte finnas någon risk att kriminaliseringen träffar en legitim underrättelseverksamhet som sker i öppna former.

Den verksamhet som ska omfattas av den nya straffbestämmelsen är på flera sätt jämförbar med olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 10 § brottsbalken i dess nuvarande lydelse. Som framgår av propositionen omfattas sådan olovlig underrättelseverksamhet, liksom spioneri, av den särreglering som ger de brottsbekämpande myndigheterna ökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel i vissa fall. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är rimligt, logiskt och konsekvent att det nya brottet förenas med möjligheter att använda hemliga tvångsmedel i samma utsträckning som myndigheterna nu har när det gäller spioneri och olovlig underrättelseverksamhet.

Utskottet delar vidare regeringens bedömning att det är motiverat att införa ett undantag från skyldigheten att underrätta enskilda personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel, när utredningen gäller en misstänkt olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Som framhålls i propositionen görs det redan enligt de nuvarande reglerna vissa undantag från underrättelseskyldigheten, bl.a. i förundersökningar om brott mot rikets säkerhet. Att göra undantag från underrättelseskyldigheten i dessa fall har ansetts motiverat med hänsyn till att en underrättelse i stort sett alltid skulle behöva skjutas upp på grund av sekretess, för att senare underlåtas. Det har inte heller ansetts förtroendeingivande att låta dessa fall omfattas av underrättelseskyldigheten.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet att konstitutionsutskottet tillstyrker förslaget i propositionen att införa ett nytt brott, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, i 19 kap. 10 § brottsbalken. Av detta följer att konstitutionsutskottet bör avstyrka motion 2013/14:K8 (V) yrkande 1.

Utskottet föreslår vidare att konstitutionsutskottet tillstyrker de förslag om ändringar i rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel som innebär att myndigheterna får samma möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att förebygga, förhindra och utreda det nya brottet som de nu har vid andra former av olovlig underrättelseverksamhet, inklusive undantaget från underrättelseskyldigheten. Därmed bör konstitutionsutskottet avstyrka motion 2013/14:K8 (V) yrkande 2.

Regeringens övriga förslag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens övriga förslag till ändringar i brottsbalken, rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel.

Propositionen

För att modernisera språket föreslår regeringen till att börja med att uttrycket "rikets säkerhet" byts ut mot "Sveriges säkerhet" i rubriken till 19 kap. brottsbalken och i de straffbestämmelser som omfattas av propositionen (s. 36).

I propositionen går regeringen igenom spioneribestämmelsen i 19 kap. 5 § brottsbalken (s. 38 f.). Enligt regeringen är bestämmelsen i huvudsak ändamålsenligt utformad. Regeringen föreslår dock att totalförsvaret inte längre ska anges som ett rekvisit i bestämmelsen. Därigenom blir det tydligare att spioneribestämmelsen är generellt tillämplig på alla uppgifter som kan medföra men för Sveriges säkerhet om de uppenbaras för främmande makt.

Regeringen föreslår vidare (s. 57 f.) att straffbestämmelsen för obehörig befattning med hemlig uppgift i 19 kap. 7 § brottsbalken förtydligas på visst sätt.

Dessutom föreslår regeringen (s. 51 f.) att straffmaximum i fredstid för brottet vårdslöshet med hemlig uppgift höjs från fängelse i högst sex månader till fängelse i högst ett år (19 kap. 9 § brottsbalken). Ändringen är inte avsedd att innebära en generell straffskärpning utan syftar till att göra det möjligt att döma ut ett straff som motsvarar brottets svårhet även i de allvarligaste fallen.

Regeringen föreslår också (s. 58 f.) att sådan olovlig underrättelseverksamhet som avses i 19 kap. 10 § första stycket brottsbalken ska regleras i en ny egen paragraf (10 a §) och rubriceras "olovlig underrättelseverksamhet mot främmande makt". Regeringen föreslår också att den bestämmelsen förtydligas på visst sätt.

Regeringen ser behov (s. 55 f.) av ett förstärkt skydd mot s.k. flyktingspionage, dvs. underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 10 § andra stycket brottsbalken. Regeringen föreslår att även den straffbestämmelsen flyttas till en egen paragraf (10 b §) med brottsrubriceringen "olovlig underrättelseverksamhet mot person" och att straffskalan skärps på så sätt att straffminimum höjs från böter till fängelse. Vidare föreslår regeringen bl.a. att tillämpningsområdet för bestämmelsen utvidgas till att även omfatta verksamhet som sker med otillbörliga medel och att det nuvarande kravet på åtalsförordnande slopas.

Att straffbestämmelserna i den nuvarande 19 kap. 10 § brottsbalken bryts ut och flyttas till två nya paragrafer leder till följdändringar dels i den ovan nämnda bestämmelsen i 27 kap. 33 § rättegångsbalken om undantag från underrättelseskyldigheten vid användande av hemliga tvångsmedel, dels i de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel, dvs. lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Utskottets ställningstagande

Bortsett från de motionsförslag som utskottet uttalar sig om ovan har regeringens förslag till ändringar i brottsbalken, rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel inte lett till några invändningar i följdmotioner. Utskottet anser att regeringens förslag i dessa delar är väl avvägda, och konstitutionsutskottet bör alltså tillstyrka förslagen.

Stockholm den 25 mars 2014

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Anti Avsan (M), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Johan Pehrson (FP), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Caroline Szyber (KD), Richard Jomshof (SD), Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Avvikande mening

Olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige (V)

Lena Olsson (V) anför:

Ställningstagande

Olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige

Inför varje ny kriminalisering måste man noga överväga lagstiftningens behov, effektivitet och proportionalitet. Detta gäller i särskilt hög grad när lagstiftningen berör centrala skyddsintressen, som Sveriges säkerhet, och grundlagsskyddade rättigheter, som yttrande- och tryckfriheten och skyddet för den personliga integriteten. Förslagen i propositionen rör alltså viktiga värden och innebär svåra avvägningar mellan olika intressen. Den demokratiska rättsstaten ska skyddas i flera bemärkelser.

Jag anser att propositionen inte innehåller en tillräcklig proportionalitetsbedömning när det gäller förslaget att införa en ny straffbestämmelse, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, samt att ge myndigheterna en utökad tillgång till hemliga tvångsmedel vid det nya brottet. Proportionalitetsprincipen innebär att det allmänna inte får vidta mer långtgående åtgärder än vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträfvade syftet. All lagstiftning, och i synnerhet rättighetsbegränsande lagstiftning, måste föregås av en grundlig och väl redovisad proportionalitetsbedömning. En sådan redovisning saknas dock, som sagt, i propositionen.

Sveriges säkerhet är ett skyddsintresse av stor betydelse. Den straffrättsliga regleringen på detta område måste motsvara högt ställda krav på effektivitet och ändamålsenlighet. För att tillgodose rättssäkerheten måste straffbestämmelserna samtidigt vara utformade så att det straffbara området är tydligt avgränsat. Jag anser inte att den föreslagna nya straffbestämmelsen når upp till de krav på tydlighet och förutsebarhet som gäller för strafflagstiftningen. Förslaget innebär att beteenden och inte gärningar straffbeläggs. Eftersom det är otydligt var gränserna för det straffbara området går finns det en risk att den nya bestämmelsen får ett alltför brett tillämpningsområde. Därmed kan även mindre straffvärda beteenden och legitim underrättelseverksamhet komma att träffas av straffansvaret.

Mot denna bakgrund anser jag att det föreslagna nya brottet, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, inte bör införas i brottsbalken.

Hemliga tvångsmedel

Regeringens förslag innebär vidare att de brottsbekämpande myndigheterna får utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel, inte bara i förundersökningar utan också i preventivt syfte och i underrättelseverksamheten. Myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel innebär alltid ett

intrång i den grundlagsskyddade personliga integriteten. Vid bedömningen av om myndigheternas tillgång till hemliga tvångsmedel ska utökas måste man noga väga intresset av en effektiv brottsbekämpning mot integritetsintresset. Behovet av en noggrann integritetsanalys blir inte mindre för att den integritetsinskränkande lagstiftningen införs gradvis, vilket är fallet på det brottsbekämpande området.

Enligt min mening innehåller inte regeringens förslag en tillräckligt tydlig integritetsanalys och proportionalitetsbedömning när det gäller regleringen kring användningen av hemliga tvångsmedel vid det nya brottet olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. Regeringen medger visserligen att den föreslagna regleringen innebär "icke obetydliga integritetsintrång" men konstaterar sedan att vid en avvägning mellan intresset av en effektiv brottsbekämpning och integritetsintresset, väger det brottsbekämpande intresset tyngst (prop. s. 49–50). Hur avvägningen har gått till och vad regeringen har beaktat framgår dock inte av propositionen. På grund av det bristfälliga beredningsunderlaget är det svårt att bedöma om den föreslagna regleringen är rimlig eller inte.

I propositionen föreslår regeringen även att en enskild person som har blivit utsatt för hemliga tvångsmedel i samband med en förundersökning om den nya formen av olovlig underrättelseverksamhet inte ska underrättas om detta. Till skillnad från regeringen menar jag att skyddsintresset vid denna typ av brottslighet inte är så starkt att den som har utsatts för övervakning ska gå miste om sin rätt till underrättelse.

Mot denna bakgrund anser jag att om det föreslagna nya brottet införs i brottsbalken bör brottet i vart fall inte omfattas av regleringen i de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel. Det nya brottet bör inte heller omfattas av rättegångsbalkens undantag från underrättelseskyldigheten vid användning av hemliga tvångsmedel.

Förslag

Sammanfattningsvis har jag så starka invändningar mot förslaget att införa en ny straffbestämmelse om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige att jag menar att konstitutionsutskottet bör föreslå att riksdagen, med bifall till motion 2013/14:K8 (V) yrkande 1, avslår regeringens förslag om detta. Jag har dock inte några invändningar mot regeringens övriga förslag till ändringar i 19 kap. brottsbalken. Innebörden av mitt förslag är därför att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i brottsbalken med följande ändringar:

- 19 kap. 10 § utgår
- 19 kap. 10 a § betecknas 19 kap. 10 §
- 19 kap. 10 b § betecknas 19 kap. 10 a §.

Dessa ändringar i brottsbalken leder till följande ändringar i regeringens förslag till ändringar i rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel:

- i 27 kap. 33 § tredje stycket 3 rättegångsbalken utgår hänvisningen till 19 kap. 10 b § brottsbalken
- i 1 § 4 lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 b § andra stycket brottsbalken
- i 1 § 4 lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 b § brottsbalken
- i 3 § 4 lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 b § andra stycket brottsbalken.

Om riksdagen inte bifaller yrkande 1 bör konstitutionsutskottet föreslå att riksdagen, med bifall till motion 2013/14:K8 (V) yrkande 2, avslår regeringens förslag att dels ge myndigheterna en utökad tillgång till hemliga tvångsmedel vid det nya brottet olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, dels undanta brottet från underrättelseskyldigheten. Det innebär att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i rättegångsbalken och de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel med följande ändringar:

- i 27 kap. 33 § tredje stycket 3 rättegångsbalken utgår hänvisningen till 19 kap. 10 § brottsbalken
- i 1 § 4 lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 § andra stycket brottsbalken
- i 1 § 4 lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 § brottsbalken
- i 3 § 4 lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet utgår orden ”mot Sverige,” och hänvisningen till 19 kap. 10 § andra stycket brottsbalken.